

Helsinki 8.4.2022
dnro 22/12/2022

Sisäministeriö

lausuntopalvelu.fi

lausunto toimitettu myös: kirjaamo.sm@govsec.fi

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamiseksi

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö 1.3.2022, asian dnro VN/5934/2021

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n (SPJL) lausunto:

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan poliisin hallinnosta annetun lain muuttamista siten, että se mahdollistaisi tietyissä tilanteissa täyttää suojelupoliisin, keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin virka tai virkasuhde haettavaksi julistamatta.

Julkinen hakumenettely on yksi julkisen ja luotettavan hallinnon perusteisiin liittyvä olennainen seikka, jonka tavoitteena on turvata hallinnon uskottavuutta ja avoimuutta, oikeudenmukaisuutta, tasapuolisuutta sekä parhaan mahdollisen henkilöstön saamista julkishallinnon palvelukseen.

Sisäisen turvallisuuden nykyinen toimintaympäristö huomioiden SPJL pitää kuitenkin esitystä perusteltuna. Muutosesitykselle on olemassa hyväksyttävä ja erittäin painava yhteiskunnallinen intressi. Virkaan nimitettäessä tulee voida ottaa laajemmin huomioon organisaation asema ja organisaatiolle säädetyt tehtävät sekä tarve ja velvollisuus suojata kriittisiin virkoihin nimitettävän ja virkoja hakeneiden henkilöiden yksityisyys sekä turvallisuus. SPJL katsoo myös, ettei esityksen tavoitteita voi saavuttaa ilman lainsäädännön muuttamista. Lainsäädännön on vastattava vallitsevan toimintaympäristön haasteisiin ja elettävä ajassa entistä tehokkaammin ja nopeammin.

Edellä todetusta huolimatta poikkeaminen julkisesta hausta tulee rajoittaa vain välttämättömään. Edellytyksenä tulee esityksessä todetusti olla, että tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää; menettelylle tulee aina olla tehtävän luonteesta johtuva perusteltu tarve. Siten menettely ei voi perustua avoimeen säännökseen. Vaikka lakiin ei ole mahdollista laatia tyhjentävää tehtävälistaa, sääntelyn tulee olla tarpeeksi täsmällinen ja tarkkaan rajattu. Tältä osin SPJL katsoo, että suojelupoliisin virkojen osalta säännös on liian avoin; se mahdollistaa suojelupoliisin kaikkien virkojen/virkasuhteiden täyttämisen ei-julkista menettelyä käyttäen. Tämä ei liene tarkoituksenmukaista, vaan suojelupoliisissakin tulee voida tarkemmin määrittää tarve tiettyihin tehtäviin kuten keskusrikospoliisissa ja paikallispoliisissa.

Menettelyn tulee aina täyttää myös hyvän hallinnon oikeusperiaatteet. Ei-julkista menettelyä ei saa käyttää sille vieraassa tarkoituksessa; hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Menettelyllä ei voida kiertää viran hakumenettelyä koskevia säännöksiä eikä virantäyttömenettelyn periaatteita.

Ei-julkinen menettely merkitsee myös valitusoikeuden rajoittamista. Virkamieslain 59 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan nimittämistä koskevasta päätöksestä ei saa valittaa, jos virka tai virkasuhde *täytetään* lain nojalla haettavaksi julistamatta. Siten SPJL pitää esitysluonnoksessa todettua lähtökohtaa – *että esityksessä tarkoitettussa tilanteessa virka tai virkasuhde voitaisiin täyttää myös julkisen hakumenettelyn mukaisesti, mikä olisi edelleen myös pääsääntö* – erittäin tärkeänä. Julkisen hakumenettelyn tulee edelleen olla pääsääntö. Valitusoikeutta ei saa rajoittaa laajemmalti kuin on tarpeen. Muutosesityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta olisi kuitenkin samalla tärkeää, että tällaisessa tilanteessa valitusoikeuden käyttämiseksi tarvittavat tiedot voitaisiin antaa pseudonymisoidusti.

Edellä todetun perusteella menettelyn käyttöön tulee rakentaa sisäinen yhteistoimintamenettely. Esimerkiksi viraston ratkaisuesitys käyttää ei-julkista täyttömenettelyä tulisi käydä läpi henkilöstöä edustavan luottamusmiehen kanssa ennen menettelyn alkamista ja pääluottamusmiehellä tulisi olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa viraston ratkaisuun.

Henkilöstön vaikutusmahdollisuus/kuuleminen on tärkeää nimenomaan hallinnon uskottavuuden, avoimuuden, oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden näkökulmasta. Näin voitaisiin vaikuttaa myös siihen, ettei esityksessä todettu poikkeus eli ei-julkinen täyttömenettely tosiasiallisesti muodostu pääsäännöksi.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry

Mika Nygård
järjestöpäällikkö

Rita Ridanpää
lakimies